

Forfatter: Hauch, Carsten

Titel: En polsk Familie: 1-2. - 1926

Citation: Hauch, Carsten: "En polsk Familie: 1-2. - 1926", i Hauch, Carsten: *En polsk Familie: 1-2. - 1926*, udg. af POUL SCHJÆRFF, 1926-29, s. 386. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-hauch01val-shoot-idm140529612312016.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: En polsk Familie: 1-2. - 1926

TYVENDE CAPITEL. En uventet Ulykke.

Da Adalbert kom hjem, var det over Midnat, imidlertid fandt han endnu Husets Folk oppe og i stor Bevægelse. Da han spurgte om Aarsagen hertil, hørte han, at Leontines Hest var kommen hjem uden Rytter, og at hun selv intet Sted var at finde. Adalbert stod som lynslagen ved denne Efterretning og mælede intet Ord, men snart samlede han igjen sin Kraft, thi han følte, at det nu ikke var Tid at give efter for Smerten. Han befalede flere af Folkene, at de skulde ride ud paa forskellige Veie og opsøge hendes Spor. Man forsikkrede ham om, at dette allerede, efter Starostens Befaling, var skeet. Kort efter kom en af de udsendte Ryttere tilbage med en Mand, der paastod at have seet en Slæde kiøre mod 387 Syd, omgivet af bevæbnede Ryttere; senere kom en Bonde, der noget før Solens Nedgang havde seet Iwan, skiult i en Grøft, deraf sluttede Adalbert, at Major Zeltner var Ophavsmanden til dette Foretagende, og af Slædens Retning formodede han, at det var Zeltners Hensigt at ile til Gallizien, der er det nærmeste Grændseland.

»Jeg vil selv til Krakau,« raabte Adalbert, »jeg vil tale med hendes Broder, imidlertid maae I Andre igjen sende Ryttere ud paa forskellige Veie, den, der opdager blot Sporet af hendes Slæde, vil jeg belønne, saa han skal vorde en rig Mand, hvor jeg saa skal tage Pengene fra.«

Kort efter kom ogsaa Starosten: »Der seer du,« sagde han, »de første Følger af Eders Opstand, Brand følger paa Brand, og Bortførelse paa Bortførelse; hvor Alle handle efter Godtbefindende og Lidenskab; og hvor ingen Lov mere gielder, høre saadanne Gierninger til Dagens Orden.«

Adalbert svarede intet, en usigelig Angst drev ham afsted, og endnu før Morgenen frembrød, steg han til Hest og red til Krakau, hvor han ankom uden Hindring, thi Kosakkerne, der skulde bevogte Grændsen, vare nu forsvundne. I Krakau var der en usædvanlig Menneskevrimmel paa Gaderne, men Ingen agtede stort paa Adalberts Spørgsmaal, og Ingen vidste, hvor Leontine var.

Først efter lang Søgen fandt Adalbert Bonaventura, der havde forandret Bolig, og stod og pudsede sit Gevær, da Adalbert kom. - »Hvad er paa Færde?« spurgte Bonaventura, »hvi seer De saa forstyrret ud?« - »Leontine er bortført,« svarede Adalbert. - »Hvad siger De!« raabte Bonaventura, og slap Geværet, saa det med Klang faldt til Jorden. - »Ja, Zeltner har bortført hende.« - »Zeltner!« gientog Bonaventura, og gik heftig op og ned i Værelset, 388 men endelig efter nogen Tid syntes han at besinde sig, og hans Træk bleve roligere; »jeg kiender Leontine,« sagde han tilsidst, »med Guds Hielp har det ingen Nød, hun finder nok Veien hjem.« - »Koldhiertede Menneske!« raabte Adalbert, »kan ikke Deres Nærmestes Skiebne, ikke et saa elskværdigt Væsens Ulykke røre Dem?« - »Forstaa mig ret,« gienmælede Bonaventura, »om Leontine var i de fierneste Lande, da vilde hun dog med lukkede Øine finde Polen igjen, thi hun har en Magnet i sit Bryst, der er ligesaa sikker, som den, der leder Trækfuglen over Havet.« - »Skulle vi da lægge Hænderne i Skiødet og vente, til hun maaskee kommer igjen af sig selv?« spurgte Adalbert. - »Hvad vi kunne, skulle vi gjøre,« svarede Bonaventura.

Adalbert spurgte da om Major Zeltner og hørte, at han endnu nogle Dage efter hiin Maskerade, enten af Trods eller i Tillid til den polske Høimodighed, havde levet rolig i Krakau, men tilsidst var han flygtet, Ingen vidste hvorhen.

Bonaventura gik nu ud og talte med sine Venner, hvorpaa der skede Efterforskninger paa alle de Veie, der føre til Gallizien, men her var intet Sted noget Spor at opdage.

Czernim, Pater Vincent og mange Andre, der havde seet Leontine paa Maskeraden hos Larinski, gjorde Alt, hvad der stod i deres Magt, for at finde hendes Spor, men alle deres Bestræbelser vare til ingen Nytte.

»Det er rimeligst, at hendes Ransmand har taget Veien giennem Lithauen,« sagde endelig Bonaventura.

Adalbert begav sig nu selv paa Veien til Lithauen, og Bonaventura fulgte ham, overalt mødte de Mænd og Ynglinger, der droge til Warschau, syngende patriotiske 389 Sange, men intet Sted fandt de Spor af Leontine.

Efter at de over i otte Dage havde giennemstrefet Landet, blev endelig Bonaventura utaalmodig. »Jeg reiser ikke længere,« sagde han, »vi maae skamme os, at vi over vort eget Tab glemme, hvad vi skyldte vort Fædreland.«

»Saa reis De hjem i Guds Navn!« svarede Adalbert, »jeg vil imidlertid ile til Lithauen, thi jeg hviler ikke, før jeg har fundet hende.«

»De finder hende ikke, og bliver kun fangen af Russerne,« svarede Bonaventura, »Leontines Hierte kan

ene vindes paa Valpladsen, den, der griber til Vaaben mod Landets Fiender, vil være hende kjærere, end den, der løber Verden rundt, for at finde hende selv.«

Adalbert følte Sandheden af disse Ord, desuden troede han det muligt, at Leontine i hans Fraværelse selv havde funden Veien hjem. Efter en lang Kamp med sig selv besluttede han derfor at aflade med sin Omflakken, og vende hjem igjen med Bonaventura.

Paa Tilbageveien var Bonaventura fuldkommen rolig, ja endog munter, han talte tidt med Adalbert om Leontine, og viste, hvor umuligt det var, at hun, efter sin Character, kunde taale noget Uværdigt; han fortalte ogsaa, at hun allerede i sin Barndom tidt havde været borte i flere Dage, saa man troede hende fortabt for bestandig, og dog var det, ligesom en høiere Haand vogtede paa hende, thi hun vidste at finde Vei paa de vanskeligste Steder, og var bestandig vendt sund og munter tilbage igjen.

Denne Tale fandt Indgang i Adalberts Siæl, han trøstede sig med, at Uskyldigheden maatte staae under de høiere Magters særdeles Varetægt, ja han klamrede sig fast ved denne Tanke, ligesom den 390 Skibbrudne klamrer sig fast ved den beskyttende Biælke.

»Det er umuligt, at Leontine kan taale noget Uværdigt,« sagde han ved sig selv, »enten er hun da død, eller hun lever reen og ophøiet over enhver Skyld; er hun død, da vil jeg søge hende mellem de Døde, og lever hun, da vil jeg lægge mit Haab i Himlens Hænder, og uden Forbehold vie mig til den Gierning, hvorved Leontines Bifald ene kan vindes.«

Da han kom hjem, fandt han endnu intet Spor af Leontine, men Starosten var flygtet, og havde efterladt følgende Brev:

»Hvad du saa troer om denne Opstand, som jeg maa betragte som Polens Ulykke, saa anseer jeg det, efter nøiere Eftertanke, nu selv for det Bedste, at du, medens jeg er borte, ikke forlader dit Hiem; men det er min alvorlige Villie, og hvis du endnu agter derpaa, min strengeste Befaling, at du i denne Tid ikke forlader Godset; thi jeg indseer nu, at een af os maa blive tilbage, paa det ikke Alt skal komme i Uorden. Dette forstaaer sig egentlig af sig selv, og du vil, naar du læser indlagte Papirer, hvori der findes en Udsigt over Godsets Bestyrelse, snart begribe det; og tro mig: Den, der bestyrer sin Eiendom til Landets Fordeel, er en bedre Statsborger, end den, der forsømmer det Nærmeste, for at drage paa Eventyr. Du er jo desuden ingen Krieger, Alt, hvad man kan fordrage af dig, er et Bidrag i Penge, derfor vil du i min Pult finde femtusinde polske Gylden, over hvilke jeg giver dig fri Raadighed. Farvel! Jeg selv iler til Petersborg.«

»Jeg reiser dog,« sagde Adalbert, da han havde læst dette Brev.

Kort efter besøgte Czernim ham. »Din Fader er en særdeles fiin Ræv,« sagde han, da han havde giennemløbet 391 Brevet, »men netop derfor springer han tidt Maalet forbi; du reiser dog med os, ikke sandt?«

»Intet skal afholde mig derfra,« svarede Adalbert, »Leontine vilde desuden foragte mig, hvis jeg blev.«

»Ja, Leontines Hierte vinder du neppe, ved at følge Starostens Raad.«

Der var nu opstaaet et fast Haab i Adalberts Siæl om at Leontine snart vilde vende tilbage, imidlertid forsømte han intet Middel for at erfare, hvad der var bleven af hende, men desuagtet syntes alle hans Bestræbelser i lang Tid at være forgieves.

Endelig reiste Adalbert med sin Onkel til Warschau, Bonaventura tilligemed flere hundrede af deres Undergivne ledsagede dem.

Førend Adalbert forlod sit Hiem, skrev han et Brev til sin Fader, hvori han bestemt erklærede, at han ei kunde opfylde hans Ønsker, i samme Brev bad han ogsaa sin Fader at efterspore Zeltners Veie, og at anvende Alt for at gienfinde Leontine.

Paa Veien underrettede Adalbert sin Onkel om den gamle Michaels Brøde og om hans Endeligt, hvilket gik Czernim meget til Hierte.

En Gang spurgte Bonaventura Czernim, om han ikke vidste Noget om Casimir. - »Noget Godt veed jeg ikke om ham,« svarede Czernim. - »Hvad er der da skeet med ham?« spurgte Adalbert, »hvor er han?« - »Han følger Constantin til Rusland, og er bleven en Forræder.« - »Store Gud! hvem har sagt dig det?« - »Jeg veed det vist, Oberst T., der ledsagede Storfyrsten til Grændsen, har selv seet ham i dennes Hær.« - »Og hvor er Emilie?« - »Jeg beder dig, tal ikke om hende! Ikke engang Casimir selv veed hvem og hvor hun er, og jeg har paa det helligste lovet Intet at sige dig derom.«

Meer erfoer Adalbert ikke denne Gang, men til Bonaventura fortalte Czernim følgende Historie, som 392 det maa være os tilladt her at giengive med vore egne Ord, og at fuldstændiggjøre med, hvad vi paa andre

Veie have erfaret.

Et Par Aar før Polen ganske tabte sin Selvstændighed, da Litowski endnu levede ved Kong Stanislaus's Hof, besøgte han ofte den mægtige Grev M..., en af Hovedmændene for det russiske Partie. I dennes Huus levede en ung og deilig Pige, der efter Rygtet var en Frugt af en Kiærlighedsforbindelse, Greven havde havt i det sydlige Frankerig. Saameget er vist, at hun allerede i sin Barndom var kommen i Grevens Huus, hvor hun siden, ved sin Elskværdighed og Skiønhed, vel ogsaa ved sit Coquetterie, udøvede et stort Herredømme og fortryllede alle Hierter. Blandt de unge Mænd, der beilede til hendes Gunst, var ogsaa Herr von Litowski, hvis Ydre var meget tiltrækkende, og som hun af den Grund foretrak for de fleste andre. Aldeles kunde han imidlertid ikke vinde hende, før han frasagde sig al Forbindelse med sine patriotisksindede Landsmænd, og lovede, saavidt muligt, at befordre Ruslands Planer. For dette Frafald lod hans Elskede, som Rygtet fortalte, ham heller ikke ubelønnet. Efter nogen Tid opvakte imidlertid den unge Dames Behagelyst og Coquetterie Litowskis Misfornøielse; da han nu tillige offentlig maatte høre den Bebreidelse, at han havde solgt sit Land for en Qvindes Skyld, trak han sig, uden dog at bryde sin Forbindelse med det russiske Partie, ganske tilbage fra hende. Noget efter reiste den unge Dame til Petersborg, hvor hun indgik en ægteskabelig Forbindelse med en russisk Adelsmand. Tolv Aar senere, da Litowski ogsaa var gift, og alt havde to Børn, besøgte han, for sin Sundheds Skyld, et Bad i Bøhmen.

393

Her traf han igien sin forrige Elskerinde, hvis Mand nu var død, og der, for at adspredde sig, havde foretaget en Reise til sit Fødeland, det sydlige Frankerig, hvorfra hun nu vendte tilbage. Ved Badet fornyedes den gamle Forbindelse, og først ved Sommerens Ende reiste Generalinde L., saaledes hed Starostens Elskede, hjem til sine Eiendomme i det Indre af Rusland. Kort efter foretog hun sig en ny Reise til en Veninde, der blev indviet i Hemmeligheden. Efter flere Maaneder kom hun igien tilbage, og skrev nu Starosten til og meldte ham Emilies Fødsel. Emilie blev opdraget i sine Forældres Religion; for Resten vidste hun ikke hvem de vare, og levede under et antaget Navn i Moderens Huus, indtil dennes Død, der indtraf i Emilies tyvende Aar. Den Afdødes Eiendomme deltes imellem hendes ægte Børn, og Emilie stod, da Moderen døde uden Testament, aldeles forladt tilbage. Derfor besluttede Starosten, paa den omtalte Venindes Tilskyndelse, at tage sin Datter i sit eget Huus, hvilken Beslutning han nu, efter sin Mening, uden Fare kunde udføre, da Adalbert var udenlands, og Casimir nylig var bleven gift. Neppe havde Emilie været nogle Maaneder hos den gamle Litowski, før hun saa aldeles vandt hans Yndest og Fortrolighed, at han spurgte hende til Raads i de vigtigste Sager, ja lidt efter lidt blev hendes Omgang ham en Nødvendighed, og han kunde ikke engang overtale sig til at skille sig fra hende, da han mærkede, at hendes Nærværelse blev farlig for Casimir. En af Grundene hertil var vel ogsaa den, at han ansaae Casimir for en egensindig Dreng, til hvem en saa klog og dannet Pige, som Emilie, umulig kunde fatte Kiærlighed. Overhovedet betragtede han i senere Aar den ungdommelige Kiærlighed som en Grille, der næres ved Lediggang, og let kan overvindes ved Arbejde og en alvorlig Villie. Denne 394 hans Yndlingsmening havde Emilie, da hun saa hans Glæde derover, saa ofte gientaget efter ham, og han var derved bleven saa overbeviist om hendes Klogskab, at han ganske rolig saa hende lege med Ilden, ja det smigrede endog hans faderlige Forfængelighed, naar hun kiæk og fri, liig et Væsen af en høiere Orden, der ikke kunde beskadiges af Flammerne, bevægede sig iblandt en Flok af Tilbedere.

Desmere forbausedes han derfor, da han, efter Alexandras Død, hørte af Emilies egen Mund, at hun elskede Casimir. Nu forandrede han pludselig sin Beslutning, og gjorde Alt, hvad der var ham muligt, for at adskille de Elskende; imidlertid kunde han ikke overtale sig til ligefrem at tilstaae sin Ungdomsforvildelse, thi en sliig Tilstaaelse vilde, efter hans Formening, aldeles tilintetgiøre den faderlige Værdighed, som han ansaae det for nødvendigt strengt at vedligeholde.

Hvorledes Starostens Planer tilintetgiordes ved Emilies Snildhed, og hvorledes han nødtes til at betroe sin Hemmelighed til Czernim, have vi alt omtalt. Men i det han opløftede en Flig af det Slør, der hvilede over Emilies Fødsel, fordrede han tillige, at Czernim ikke skulde meddele hans Sønner Hemmeligheden, derimod tillod han, at Emilie, hvis det var nødvendigt, maatte erfare den.

Fuld af Skræk over den frygtelige Giengieldelse, der truede Starosten, ilede Czernim til sit Hiem, hvor de to Sødskende befandt sig. Czernim fiernede nu Casimir, hvis Heftighed han frygtede, derpaa indesluttede han sig med Emilie, og fortalte hende ligefrem Alt, hvad Starosten havde betroet ham. En hemmelig Rædsel rystedes hendes Legeme under denne Fortælling, hun bævede som et Espeløv, og blegnede, som et Liig, hun svarede kun lidet, men alt hendes Mod syntes fra det Øieblik knækket, endelig 395 erklærede hun, at hun underkastede sig sin Faders Villie, og ilede, ledsaget af en tro Tiener, tilbage til det Indre af Rusland, hvorfra hun var kommen.

Da Casimir vendte tilbage, var Emilie allerede borte. Han kom aldeles ud af sig selv ved at høre hendes Flugt, han græd, som et Barn, forbandede sine Slægtninge, og svor, at han langt hellere vilde opgave baade dem og sit Fædreland, end han vilde opgave et eneste Haar paa Emilies Hoved. Da Czernim kort efter et Øieblik var fraværende, kastede Casimir sig paa sin Hest og red bort.

Hvor han red hen, vidste Czernim i Begyndelsen ikke, først nogen Tid efter modtog han i et Brev den

Efterretning, at man havde seet Casimir i Constantins Hær.

Fra det Øieblik, Adalbert igien havde funden Ro efter Leontines Bortførelse, syntes det, ligesom en høiere Kraft bemægtigede sig hans Siæl, han tvivlede nu ikke længere paa Udfaldet af det store Foretagende, han anvendte Dagen til krigerske Øvelser, og om Aftenen læste han i militaire Skrifter, og søgte at erhverve sig de Kundskaber, der manglede ham. Dette var hans eneste Trøst i Leontines Fraværelse, og i det han saaledes bestandig handlede for det, fik Navnet Fædreland ogsaa for ham den høie Betydning, som det har for alle hans ædlere Landsmænd.

Af en lignende Iver besæledes og Bonaventura, der nu blev Adalberts kiæreste Ven. Begge meldte sig til Tieneste i Hæren som Frivillige.

Sex Uger vare nu forsvundne siden Leontines Bortførelse, og endnu hørte man Intet om hende. Adalbert og Bonaventura sukkede tidt derover, men 396 Haabet i deres Inderste forlod dem dog, under deres alvorlige Bestræbelser, intet Øieblik.

Imidlertid nærmede den russiske Hær sig allerede til Polen, uden at de militaire Poster paa Grændserne endnu vare besatte af polske Tropper. Da Adalbert omtalte dette til Bonaventura, svarede denne: »Ligegodt! vi ville dog seire og tage hine Poster tilbage igien, selv om Russerne nu besætte dem.« - »Skulde det ogsaa lykkes, saa vil det dog koste mange kiække Krigeres Liv,« svarede Adalbert.

Virkelig vare der Mange, der tænkte som Adalbert, og Flere dadlede bittert den Høistcommanderende, Andre derimod forsvarede ham saa heftigt, at man allerede her mærkede Spiren til den Adsplittelse og Uenighed, der siden sønderrev det ulykkelige Polen.

Bestandig gav dog endnu Folket Beviser paa den høieste Begeistring, man saae Skarer af Bønder, der med flyvende Faner og med Musik nærmede sig til Byen, for at vie sig til Fædrelandets Tieneste; næsten alle gyldne Smykker bleve nedlagte paa Fædrelandets Alter, Mangfoldige, og deriblandt Bonaventura og Czernim, offrede den største Deel af deres Eiendomme til deres Land, og Penge strømmede ind til Hovedstaden fra alle Kongerigets Kanter; selv Oldinge, Qvinder og Børn arbeidede med paa Volden, og Alle, som kunde bære Vaaben, øvede sig deri.

Strax efter at Russerne vare indrykkede i Polen, da Adalbert netop havde faaet Marschordre til den næste Morgen, traadte Bonaventura heftig ind i hans Værelse. - »Hvad er det?« spurgte Adalbert, »ere der komne nye Efterretninger om Fiendens Bevægelser?« -

»Deraf veed jeg intet,« svarede Bonaventura, »men jeg bringer en anden Efterretning, der vil glæde dig: 397 Fædrelandet har faaet et af sine troeste Børn tilbage, min Søster Leontine er kommen hjem igien.«

Adalbert sprang heftig op ved disse Ord. »Jeg haaber dog, du skuffer mig ikke, Bonaventura!« raabte han. - »Sagen har sin Rigtighed, kom selv og see og hør!« svarede denne.

Bonaventura førte nu Adalbert til en Venindes Huus, hvor Leontine kom dem i Møde, noget udmattet af Reisen, men dog finklede endnu hendes Øine med Begeistringens Ild.

Adalberts Henrykkelse kunne vi ikke beskrive, lang Tid gik hen med afbrudte Spørgsmaal, hvorpaa fulgte ligesaa korte Svar, og først efter flere Timer gav Leontine en sammentrængt Fortælling af sine Hændelser i følgende Ord: